

INTERNATIONAL AND NATIONAL STATUTORY SUPPORT OF MARITIME SECURITY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-645-4-12>

ADAPTATION OF NATIONAL LEGISLATION TO NATO STANDARDS IN THE FIELD OF MARITIME SECURITY

АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО СТАНДАРТІВ НАТО У СФЕРІ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Berezhna Daria Yevheniivna

*Student
Institute of Law and Security
Odesa State University of Internal
Affairs
Odesa, Ukraine*

Бережна Дарія Євгеніївна

*здобувач вищої освіти
Інститут права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Адаптація національного законодавства України до стандартів НАТО у сфері морської безпеки є ключовим елементом зміцнення обороноздатності держави, забезпечення контролю над морським простором та інтеграції у євроатлантичну систему колективної безпеки. Чорне море та Балто-Чорноморський регіон загалом перетворилися на один із найнапруженіших напрямів глобальної безпеки, що зумовило необхідність відповідності українського морського сектору сучасним стандартам Альянсу, включно з доктринами, процедурними вимогами, технічними специфікаціями та підходами до управління ризиками. Повномасштабна агресія російської федерації значно прискорила процес реформування та гармонізації правової бази України з практиками НАТО, враховуючи, що морський компонент відіграє визначальну роль у функціонуванні логістики, захисті критичної інфраструктури, забезпеченні свободи судноплавства та стримуванні агресора у Чорному морі.

Україна активно впроваджує стандарти НАТО (STANAG), що стосуються морських операцій, обміну інформацією, кібербезпеки, систем зв'язку й навігації, а також процедур взаємодії з силами партнерів. Ключовим документом, що визначає необхідність імплементації цих стандартів, є Закон України «Про національну безпеку» (2018, з останніми змінами), який прямо закріплює стратегічний курс на членство в НАТО та передбачає поступове приведення сектору безпеки

і оборони у відповідність до принципів і стандартів Альянсу [1]. Паралельно Стратегічній оборонній бюлетень України та Морська доктрина України до 2035 року визначають стандарти НАТО як основу трансформації Військово-Морських Сил, Морської охорони ДПСУ та інших суб'єктів морської безпеки [2]. Правове поле морської безпеки формується також кризь призму Річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО (РНП), які є інструментом систематичної гармонізації національного законодавства й управлінських процедур із вимогами НАТО.

Особливого значення набуває адаптація українського законодавства до стандартів НАТО у сфері управління морськими операціями, включно з тактичними процедурами, стандартизованою термінологією, протоколами командування й контролю (C2), логістичним забезпеченням та процедурами спільних морських маневрів. У НАТО такі вимоги кодифіковані в низці STANAG, серед яких STANAG 1100 (процедури морських операцій), STANAG 1206 (взаємна ідентифікація кораблів і повітряних цілей), STANAG 2033 (обмін навігаційними даними), STANAG 4545 (геопросторові стандарти) та інші. Їх імплементація створює єдиний тактичний простір для взаємодії України з військово-морськими силами держав-членів НАТО, що особливо важливо з огляду на спільні операції безпеки, гуманітарні місії, боротьбу з мінною небезпекою та забезпечення свободи судноплавства в Чорному морі.

Одним із напрямів зближення з НАТО є приведення процедур реагування на загрози у морському просторі до стандартів Морської стратегії Альянсу (NATO Maritime Strategy), яка підкреслює важливість ситуаційної обізнаності, контролю над морськими комунікаціями, сталого моніторингу підводної активності противника та інтеграції морського, повітряного й кіберкомпонентів. Україна активно розвиває національну систему морської ситуаційної обізнаності (MDA), яка поступово інтегрується до інформаційних мереж НАТО, включно з платформами MCCIS та MARSUR. Це потребує не лише технічної модернізації, але й відповідних законодавчих змін, зокрема у сфері захисту інформації, обміну розвідувальними даними, класифікації доступу та діяльності в умовах міжнародних морських операцій.

Питання кіберзахисту морської інфраструктури є складовою стандартів НАТО, що охоплюють критичні елементи портів, навігаційних систем, енергетичних магістралей, систем управління кораблями та безпілотними морськими платформами. Україна вже адаптувала частину національних нормативів до вимог NATO Cyber Defence Policy, включно з положеннями щодо ризик-менеджменту, аудиту кіберзахисту, реагування на інциденти та захисту автомати-

зованих систем управління [3]. У сфері захисту підводних кабелів та енергетичних мереж Україна почала координувати зусилля з ЄС та НАТО, що відображено у нормативних документах щодо охорони критичної інфраструктури та в оновленій Военній доктрині [4].

Особливе місце у процесі адаптації законодавства посідає оновлення норм щодо протимінної діяльності. НАТО має розгалужену систему оперативних стандартів з мінної протидії (Mine Countermeasures), що регулює ідентифікацію мін, дії підрозділів EOD, застосування автономних і дистанційно керованих платформ. Україна, з огляду на масштабне мінування Чорного моря РФ, першочергово імплементує норми, які дозволяють проводити розмінування акваторій за стандартами НАТО, включно з процедурними документами щодо взаємодії між ВМС, Державною прикордонною службою, ДСНС та міжнародними партнерами.

Україна також адаптує законодавство щодо пошуково-рятувальних операцій (SAR) відповідно до вимог НАТО та Міжнародної морської організації (ІМО), що передбачає уніфіковані протоколи повідомлення, спільні рятувальні операції, стандартизовані вимоги до екіпажів та координаційних центрів. У 2023–2025 роках були внесені зміни до нормативних актів, які регулюють взаємодію з іноземними військово-морськими силами під час рятувальних місій, що забезпечує оперативність виконання спільних завдань і відповідність міжнародним вимогам [5].

Адаптація морського законодавства передбачає також удосконалення кримінально-правових механізмів протидії загрозам у морському секторі, включно з диверсіями, морським тероризмом, незаконним видобутком ресурсів, контрабандою та порушенням правил судноплавства. Важливим напрямом є приведення кримінального законодавства до стандартів НАТО щодо боротьби з тероризмом та організованою злочинністю, які враховують морський вимір безпеки та передбачають більш чіткі механізми міжвідомчої координації в рамках концепції «загальної безпеки» (Comprehensive Approach).

Комплексна адаптація українського законодавства до вимог НАТО неможлива без реформування системи управління морською безпекою. Україна впроваджує принципи демократичного цивільного контролю, сумісні зі стандартами НАТО, оновлює законодавство про військове управління, реформує структуру Військово-Морських Сил за моделлю, наближеною до морських компонентів Альянсу. Розвиток інститутів взаємосумісності, включно з підготовкою фахівців за програмами НАТО, значно підсилює спроможність України інтегруватися у єдиний морський безпековий простір.

Таким чином, адаптація національного законодавства України до стандартів НАТО у сфері морської безпеки є багаторівневим процесом, який охоплює доктринальні, процедурні, технічні, інформаційні та кримінально-правові аспекти. Він спрямований на створення сучасної системи морської оборони, здатної ефективно реагувати на гібридні загрози, забезпечувати свободу судноплавства, захищати критичну інфраструктуру та гарантувати стабільність у Балто-Чорноморському регіоні. Результатом гармонізації українського законодавства зі стандартами НАТО є суттєве підвищення сумісності із силами Альянсу та посилення позицій України як активного учасника регіональної системи морської безпеки.

Література:

1. *Про національну безпеку України*: Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 р. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 20.11.2025).
2. *Про Стратегічний оборонний бюлетень України*: Рішення Ради національної безпеки і оборони України № n0063525-21 від 20 серпня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0063525-21> (дата звернення: 20.11.2025).
3. *NATO. Cyber Defence*. 30 July 2024. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/deterrence-and-defence/cyber-defence> (дата звернення: 20.11.2025).
4. *Про критичну інфраструктуру*: Закон України № 1882-IX від 17.03.2021 р. *Відомості Верховної Ради*, 2023. № 5. Ст. 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20> (дата звернення: 20.11.2025).
5. IMO. International Convention on Maritime Search and Rescue (SAR). International Maritime Organization. URL: [https://www.imo.org/en/about/conventions/pages/international-convention-on-maritime-search-and-rescue-\(sar\).aspx](https://www.imo.org/en/about/conventions/pages/international-convention-on-maritime-search-and-rescue-(sar).aspx) (дата звернення: 20.11.2025).